

Євтушенко В.А.

кандидат економічних наук, професор,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Куценко Т.М.

кандидат економічних наук, доцент,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Антонов І.М.

бакалавр,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Yevtushenko Viktoriia, Kutsenko Tetiana, Antonov Illia

V. N. Karazin Kharkiv National University

**ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ
НА ПРИНЦИПАХ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ**

**DIGITAL TRANSFORMATION OF BUSINESS ACTIVITIES
IN THE CONTEXT OF THE KNOWLEDGE ECONOMY
ON THE PRINCIPLES OF SOCIAL RESPONSIBILITY**

Цифрова трансформація підприємств призвела до безперервного процесу змін і трансформації факторів ринкового середовища, виникнення нових ніш і технологічних можливостей реалізації концептуальних завдань управління, що сприяло появі нового виду підприємництва – цифрове підприємство. В статті запропоновано перший етап цифрової трансформації підприємства доповнити формуванням напрямів подальшого, проведенням аудиту поточного стану готовності до цифрової трансформації, аналізом потреб клієнтів, встановленням цілей та визначенням пріоритетів цифрового розвитку, забезпеченням засобів проведення цифрової трансформації. Наголошено на необхідності врахування соціальної активності представників підприємницької діяльності в напрямку підтримки ЗСУ, співробітників, населення, волонтерських організацій, відновлення роботи компаній, виконання зобов'язань перед бюджетом дозволить подолати кризовий стан та відновити економіку країни. Активізація процесів цифрової трансформації дозволить представникам вітчизняних підприємницьких структур стабілізувати власну діяльність та посилити соціальну відповідальність бізнесу піч час війни.

Ключові слова: цифрова економіка, економіка знань, соціальна відповідальність, цифрова трансформація, інформаційно-комунікаційні технології, трансформація підприємництва, цифрові технології.

The processes of digitalization of business activity based on the principles of social responsibility require thorough research and are critically important for stabilizing crisis phenomena and restoring the growth of the domestic economy in the face of military aggression. The transformation of entrepreneurial activity in the conditions of the digital economy is expressed in changes in the external and internal environment of the enterprise. In this context, the most important task facing managers and owners of enterprises is the development of the knowledge sector and the direction of investments in this area to maintain it at the level of world standards. The consequence of the digitalization of economic and social life will be the development of the concept of a single information space and the formation of a single information field as an integrated network organism. In the context of the conducted research, it was proved that the digital transformation of enterprises led to a continuous process of changes and transformation of factors of the market environment, the emergence of new niches and technological opportunities for the implementation of conceptual management tasks, which contributed to the emergence of a new type of entrepreneurship - digital entrepreneurship, which will allow expanding the financial capabilities of enterprises, restore and stabilize own activities, implement socially responsible projects. It is emphasized that managers and owners of enterprises understand the essence of digital entrepreneurship and its

differences from physical forms of business organization, allowing to effectively use all the advantages of digital activity. The article suggests supplementing the first stage of the enterprise's digital transformation with the formation of further directions, conducting an audit of the current state of readiness for digital transformation, analyzing customer needs, setting goals and determining priorities for digital development, and providing means for digital transformation. It is emphasized that with the help of the analysis of readiness for digital transformation, the enterprise will be able to determine and provide an assessment of its digital maturity and build an effective model for implementing changes in the enterprise. The need to take into account the social activity of business representatives in the direction of supporting the Armed Forces, employees, the population, volunteer organizations, resuming the work of companies, fulfilling obligations to the budget will allow to overcome the crisis and restore the country's economy. Activation of digital transformation processes will allow representatives of domestic business structures to stabilize their own activities and strengthen the social responsibility of business during wartime.

Key words: *digital economy, knowledge economy, social responsibility, digital transformation, information and communication technologies, transformation of entrepreneurship, digital technologies.*

Постановка проблеми. У сьогоднішньому мінливому світі трансформація підприємницької діяльності на принципах соціальної відповідальності в контексті економіки знань є критично важливою для стабілізації кризових явищ та відновлення зростання вітчизняної економіки. Швидкість, з якою відбуваються технологічні зміни, постійно зростає, що створює нові виклики як глобальним лідерам цифровізації, що вже залучені в процес цифрової трансформації, так і тим, хто знаходиться тільки на початку шляху. Розробка і впровадження процесів цифрової трансформації призведе до формування новітніх технологій і процесів (виробничих, фінансових, управлінських, соціальних та ін.), які визначають напрямки та характерні риси розвитку підприємницьких структур, що повинно створити велику кількість позитивних ефектів, зокрема в сфері соціальної відповідальності. Підходи до розуміння цифрової економіки різноманітні та неоднозначні, в науковому середовищі досі немає узгодженості в трактуванні даного явища. Відповідно до тлумачення більшості дослідників цифровою трансформацією слід вважати економічну діяльність, що базується на масовому застосуванні цифрових технологій. Сутність та масштаби такої діяльності мають тенденцію до швидкоплинних трансформацій: обсяг цифрової економіки стрімко зростає, її структурне наповнення змінюється за рахунок появи нових сфер та галузей. Також спостерігається її безпосередній вплив на економічний та соціальний розвиток будь-якої країни. Розвиток процесів цифровізації підприємницької діяльності в Україні розпочався значно пізніше, ніж в країнах з розвинутою економікою через вплив деяких факторів. Саме тому подальші дослідження

сутності цифрової трансформації підприємств, узагальнення наукових поглядів щодо розуміння змісту поняття «цифрова економіка», дослідження сучасних проблем становлення цифрової економіки в Україні в контексті соціальної відповідальності підприємницької діяльності є актуальними та наразі своєчасними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізу та вивченню проблематики трансформації підприємницької діяльності в контексті становлення цифрової економіки та змін, що відбуваються в економічному просторі під її впливом, присвячено багато наукових праць та практичних досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених. Викликають науковий інтерес погляди на цифрову трансформацію таких авторів як: Батракової Т. [1], Линовецької В. [1], Даннікова О. [2], Захарчина Г. [3], Ілляшенко С. [4] та ін. В свою чергу Карчева Т. [5], Огородня Д. [5], Наливайко А. [6], Пера Т. [7] акцентують увагу на процесах трансформації мислення, процесів прийняття рішень та ділової культури. Такі метаморфози включають зміни в стилях мислення, керівництва та прийняття нових бізнес-моделей для підвищення ефективності роботи підприємств з напрямку задоволення потреб клієнтів, постачальників та партнерів, підвищення рівня соціальної відповідальності бізнесу. Але, разом з тим, досі не сформована цілісна концепція трансформаційних змін підприємницької діяльності в умовах цифровізації і питання соціальної відповідальності підприємств в умовах сучасних викликів залишаються недостатньо розкритими.

Мета статті – дослідження основних аспектів трансформації підприємницької діяльності в контексті становлення цифрової економіки

в умовах реалізації принципів сталого розвитку та соціальної відповідальності в умовах війни та протистояння російській агресії.

Виклад основного матеріалу. Трансформація підприємницької діяльності в процесі становлення цифрової економіки виражається у змінах зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства через набір функцій від автоматизації закупівель до продажів, маркетингу та використання потенціалу цифрових технологій у розвитку підприємства. В даному аспекті основна увага приділяється процесам впровадження цифрових технологій, але самі зміни підприємницької діяльності залишаються поза фокусом дослідження. Тому в першу чергу необхідно проаналізувати сучасний стан розвитку інформаційно-комунікаційних технологій в Україні, визначити місце країни за рівнем цифровізації у світовому рейтингу, дослідити етапи трансформації цифрових перетворень вітчизняних підприємств за умови дотримання ними принципів соціальної відповідальності в складних умовах протистояння військової агресії та необхідності додаткової підтримки співробітників, членів їх сімей та інших категорій населення з метою кращого розуміння їх потреб і очікувань. В процесі становлення цифрової економіки принциповим моментом є ідентифікація типів знань, які будуть користуватися попитом серед користувачів, та місця, де ці знання можна здобути. Крім того, на перший план виходять питання ефективності здійснення процесів обміну знаннями та їх передачі знань, об'єднання цих процесів в єдину систему. Більшість дослідників пропонує використовувати для симулювання інноваційного розвитку інтерактивну модель, яка ґрунтується на процесах взаємодії та розповсюдження необхідних для впровадження інновацій потоків знань, постійне взаємопроникнення між різними видами знань та створення зворотного зв'язку між окремими видами знань, їх взаємодоповнення, врахування зовнішньої реакції на результати наукової, технологічної та організаційної діяльності економічних суб'єктів [4]. Рівень активності та динаміка зростання галузей національної економіки, що спрямовані на дослідження та інноваційний розвиток (R&D) характеризує здатність бізнесового сектору продукувати, акумулювати, комплексно використовувати та адсорбувати нові знання з інших

секторів з метою створення та впровадження інновацій, орієнтованих на підвищення рівня рентабельності [2]. Отже, в першу чергу необхідні зусилля з модернізації й реформування принципів надання освітніх послуг закладами вищої освіти, науково-дослідних установ та всіх інших складових сектору знань. Це необхідно не лише для забезпечення процесу примноження знань і подальшого розвитку та становлення високотехнологічних галузей економіки, а для збереження всього накопиченого за попередній період освітньо-наукового потенціалу як базису сучасного інформаційного суспільства та процесів його інтелектуалізації.

До основних завдань стратегічного характеру в структурі підприємницької діяльності можна віднести піднесення сектору знань та організація ефективного процесу спрямування інвестицій у сферу створення нових знань для забезпечення стабільного розвитку та економічного зростання національної економіки. Формування й зростання обсягів цифрового ринку викликає трансформації неоднозначного характеру. Нарощування темпів цифровізації підприємницької діяльності та виникнення Єдиного цифрового ринку в Європейському Союзі, до якого швидко інтегрується Україна, свідчить про значні темпи економічної інтеграції. Міністерство цифрової трансформації України активно працює над визначеними пріоритетними напрямками євроінтеграційного цифрового курсу. За оцінками експертів, ці процеси мають позитивні наслідки для вітчизняної економіки, зокрема, в економічній й соціальній сфері. Процес перетворення цифрового ринку характеризується незворотністю, незважаючи вкрай нерівномірний рівень цифровізації економіки і існуючі значні диспропорції між різними секторами національної економіки.

На думку фахівців в сфері інформатизації головними наслідком трансформації економічного й суспільного життя на принципах цифрової економіки стане формування та реалізація концептуальних основ створення єдиного інформаційного простору шляхом створення глобального інформаційного поля, що виступає в якості цілісного мережевого утворення. В процесі формування глобального інформаційного простору увага зосереджена на таких основних складових: технологічна та етична складова. Технологічний аспект процесу інформатизації

підприємницької діяльності передбачає створення сприятливого середовища для віртуальної взаємодії працівників, що знаходяться в територіально-розподілених проєктних робочих груп чи бізнес-центрів, професійних об'єднань та груп, що здійснюють професійну експертизу. Етична складова процесі інформатизації підприємницької діяльності спрямований на необхідність розробки та впровадження нового наукового напрямку – теорії ноетики, що дозволяє встановити певні межі та принципи інтелектуальної діяльності. Етичні принципи дозволяють ефективно об'єднати інтелектуальну свободу з відповідальністю за отримані результати інтелектуальної діяльності, тому, акцентують увагу науковці, «в сучасних умовах інтелект є визначним геологічним чинником, саме тому діяльність наукової спільноти має базуватися на принципах християнської моралі для захисту людства та створення безпечних умов подальшого розвитку» [3]. Цифрова економіка викликає поступову трансформацію культурних цінностей, створює основи для становлення культури віртуального середовища, глибинна сутність якої базується на принципах корпоративної культури з врахування наслідків впливу реального середовища функціонування економічних суб'єктів, але змістовно змінюється. На перший план виступають функції, що є характерними для віртуального середовища – комунікаційні. Спостерігається процес переосмислення взаємозалежності між теоріями корпоративної культури та процесами створення та розповсюдження нових знань. Якщо корпоративна культура передбачає безумовного дотримання правил та процедур, наприклад, в банківській сфері, ґрунтується на жорсткому контролі за дотриманням певних інструкцій, то в умовах становлення та розвитку цифрової економіки вона перешкоджає процесам впровадження нових знань. Панування корпоративної культури, що сповідує принципи свободи, полегшує та стимулює набуття і виробництва нових знань. Отже, розвиток корпоративної культури з метою дотримання етичних принципів використання знання в системі реалізації управлінських рішень та організації бізнес-процесів має забезпечуватися синхронно за наступними напрямками: між культурою віртуального середовища та корпоративною культурою реальних організацій, які працюють у реальному світі;

безпосередньо в структурі віртуального середовища з метою формування концептуальних основ сучасної мережевої культури; культуру, в контексті взаємовідношення взаємодії людини і техніки для попередження та усунення можливих негативних наслідків, що виникають як результат масової неконтрольованої роботизації підприємницької діяльності. Цифрова трансформація підприємницької діяльності спровокувала ланцюгову реакцію змін і трансформації чинників зовнішнього та внутрішнього ринкового середовища, появи нових технологічних можливостей, ринкових ніш і шляхів реалізації концептуальних завдань управління, що дозволило говорити про виникнення нового виду підприємницької діяльності – цифрове підприємництво. Це розширило можливості для функціонування бізнесу та отримання кращих результатів, та одночасно сформувало нові зобов'язання в підприємницькій сфері, зокрема в аспекті соціальної відповідальності. Особливо ці завдання актуалізуються в умовах воєнного стану, коли все більше категорій населення потребують постійної допомоги з боку держави. В цих умовах представники бізнесу також не залишаються осторонь. За даними дослідження 67% опитаних знають про допомогу населенню України та військовим від вітчизняних компаній та бізнесу, що працюють в країні, що говорить про високий рівень соціальної відповідальності українського бізнесу (рис. 1).

За офіційними даними про допомогу від представників сфери телекомунікацій та мобільного зв'язку знають 7 з 10 опитаних, що становить найбільший обсяг наданої підтримки (46%) у вигляді гуманітарної допомоги населення, фінансування медичних закладів та евакуації та розміщення населення з зони бойових дій (рис. 2). Поява нових ринків, вихід на арену невідомих раніше конкурентів, порівняно з умовами господарювання традиційних фізичних форм підприємницької діяльності («offlinebusiness»), також активізує конкурентну боротьбу.

Враховуючи відсутність єдиного підходу до правил здійснення підприємницької діяльності в умовах становлення цифрової економіки, норм та принципів регулювання бізнес-відносин, це протистояння не завжди залишається чесним и відкритим. Ілюстрацією до негативного впливу процесів інформатизації на підприємницьку діяльність стають наступні приклади

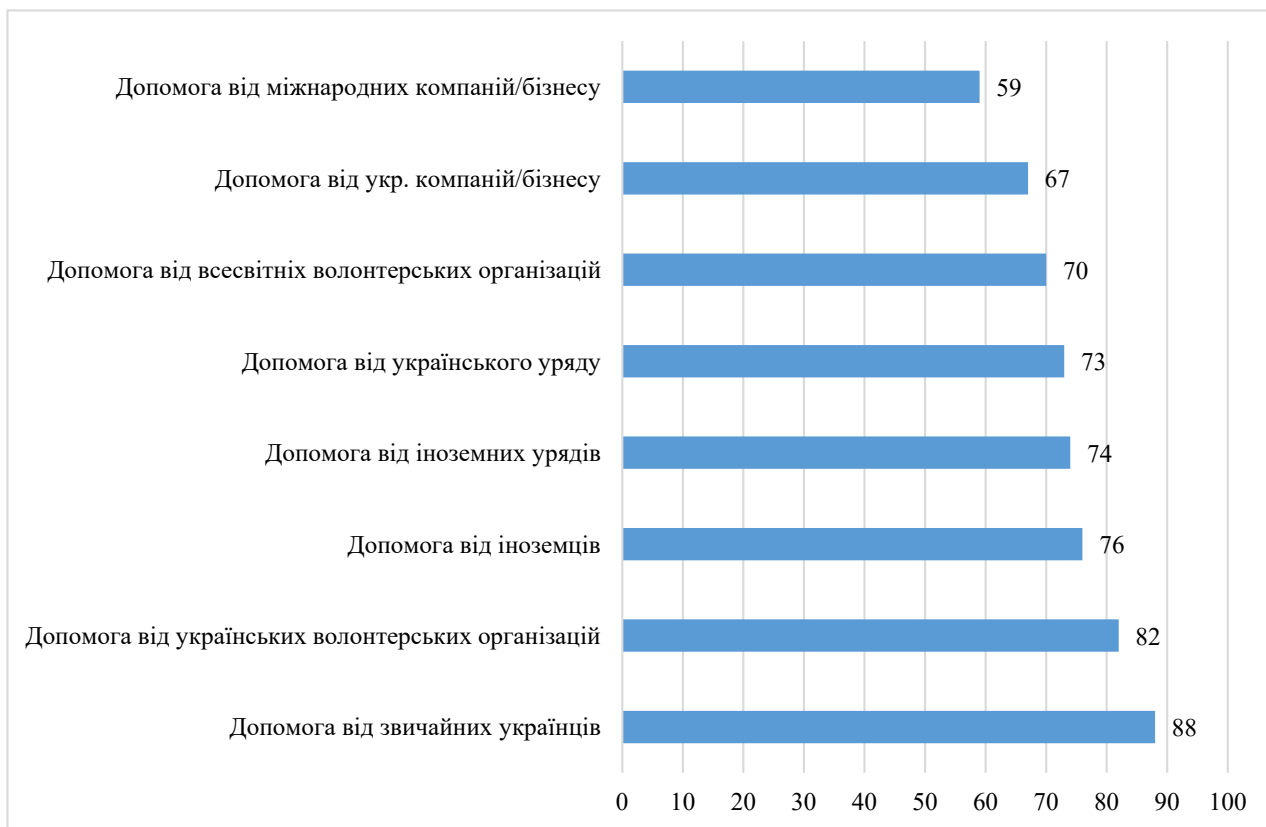

Рис. 1. Знання джерел допомоги країні, у % з числа опитаних

Джерело: [5]

неетичної, недобросовісної конкуренції у цифровому суспільстві [5]:

хакерські атаки, що зазнають комп'ютерні системи конкурентів, що призводить до недоступності комп'ютерних ресурсів компанії для потенційних клієнтів, партнерів, контрольних органів;

SEO-оптимізації сайту конкурента для погіршення його позицій у пошукових системах;

злам серверів конкурента, що відбувається для розміщення неправдивої інформації або повного її знищення на сайті.

Розуміння керівниками та власниками підприємств глибинної сутності цифрового підприємництва, основних його відмінностей від традиційних форм організації та ведення бізнесу, створює додаткові сприятливі умови для ефективного використання усіх можливих переваг цифрової діяльності («onlinebusiness»). Лише за жорсткого дотримання цих умов конкурента боротьба за клієнтів, ресурси, імідж, умови виробництва, тобто за масштаби присутності на ринку буде неупередженою та цілеспрямованою. Як свідчать результати проведених до-

сліджень, цифрова економіка та відносини між економічними суб'єктами не є неорганізованим, неконтрольним процесом, а виступає винятковою, абсолютно новою системою електронних комунікацій між окремими елементами підприємницької діяльності, що дозволяє постійно отримувати вагомі дані про оцінку бренду споживачами, їх лояльність, принципи, на яких формується система переваг клієнтів, рівень задоволення потреб у ресурсах, комплектуючих та готової продукції [6]. Встановлено, що основна проблема, що перешкоджає повноцінному переходу в цифрову сферу вітчизняними підприємствами – це низька організація бізнес-процесів, без чіткого структурування яких неможливо повноцінно інтегруватися в цифрову економіку. Цифрова трансформація має бути проведена в певній послідовності, що дозволяє отримати кращий результат. Проаналізувавши існуючі варіанти етапів трансформації підприємств в умовах цифрової економіки доцільно доповнити перший етап певними управлінськими рішеннями та організаційними заходами. Починати трансформацію необхідно тільки

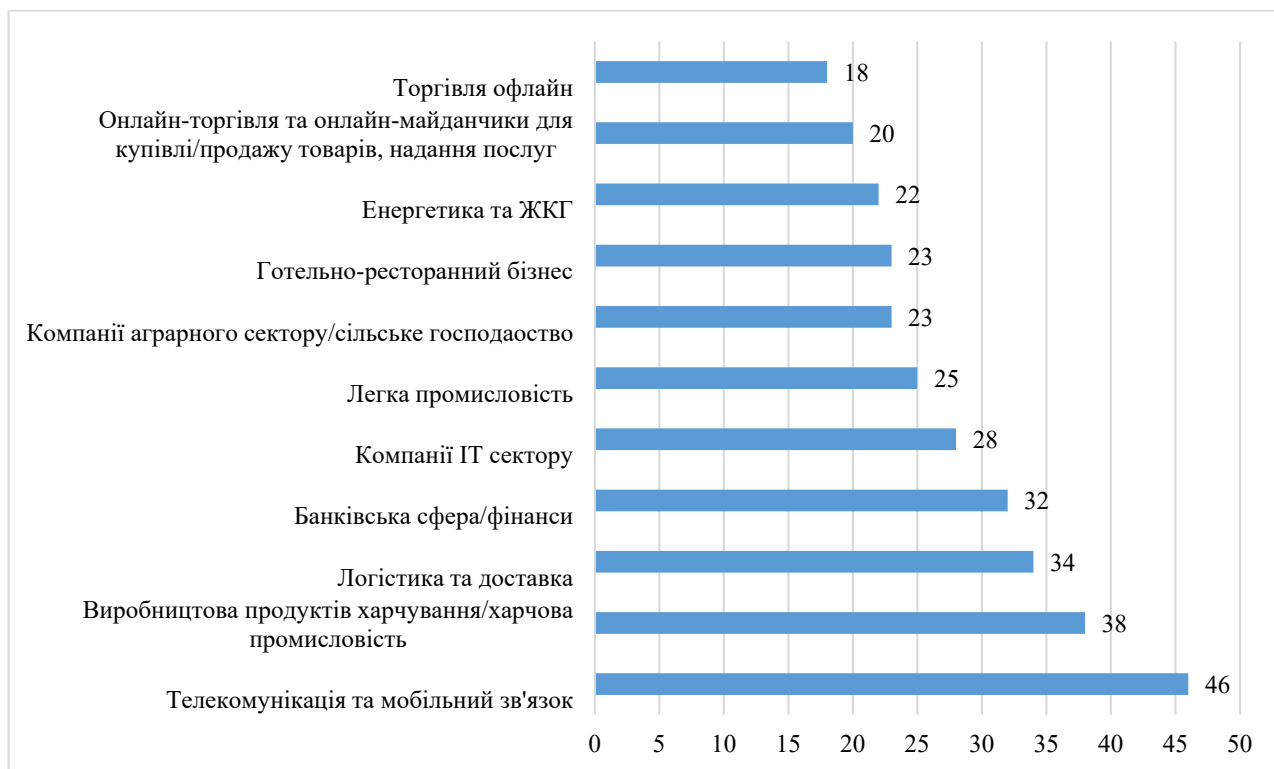

Рис. 2. Знання щодо обсягу підтримки українськими підприємства за сферами бізнесу, у% з числа опитаних

Джерело: [5]

після детального аналізу поточного стану рівня використання інформаційних технологій в компанії. На цьому етапі підприємства, які зрозуміли важливість цифрової трансформації повинні розробити план подальшого розвитку, провести аудит поточного стану готовності компанії, співробітників, клієнтів та партнерів до цифрової трансформації, проаналізувати потреби клієнтів, встановити цілі та визначити пріоритети цифрового розвитку, забезпечити збір засобів забезпечення цифрової трансформації. За допомогою аналізу готовності до цифрової трансформації підприємство зможе визначити та надати оцінку своєї цифрової зрілості та сформулювати ефективну модель впровадження змін у підприємстві. Як показує дослідження, 68% опитаних McKinsey в 2018 році провідних підприємств світу вже здійснили активні кроки до цифрової трансформації і вважають своїм пріоритетом продовжувати ці зміни в майбутньому [5]. Успішні кейси цифрової трансформації є і в Україні – INTERPIPE, АТ «ФЕД», ДП НВКГ «Зоря» – «Машпроект». Перехід до технологій Industry 4.0 дає перевагу над конкурентами вже

зараз і забезпечує лідерство в галузі в майбутньому. Конкурентні переваги підприємств цифрової економіки – це в першу чергу інноваційна активність, швидкість прийняття управлінських рішень, сетизація, розвинутий людський капітал, клієнтоорієнтованість, проектноорієнтованість, соціальна спрямованість та реалізація принципів соціальної відповідальності. Таким чином, сучасні підприємства змушені підлаштовуватися під вимоги цифрової економіки, інакше вони ризикують стати неконкурентоспроможними або бути витіснені з ринку. Впровадження цифрової трансформації вимагає великих зусиль від підприємств і лише декілька із них можуть впоратися з нею в найбільшій мірі. Одна з причин цього полягає в тому, що нерідко керівники, рухомі невиправдано високими очікуваннями, зацікавлені в отриманні негайних, миттєвих результатів, а не в інвестиціях з довгостроковою перспективою. Велику роль грає вплив поточного законодавства, політичної ситуації, макроекономічних та громадських умов на зовнішнє середовище підприємства. Короткострокове планування є однією з головних пе-

решкод для розвитку, в тому числі і для українських підприємств. Для забезпечення високих результатів і контролю над потенційними ризиками має значення послідовність дій у трансформації підприємств в умовах цифрової економіки. Також необхідно враховувати соціальну активність представників підприємницької діяльності, оскільки саме підтримка бізнесу під час бойових дій ЗСУ, співробітників, населення, волонтерських організацій, відновлення роботи компаній, виконання зобов'язань перед бюджетом дозволить подолати кризовий стан та відновити економіку країни. Активізація процесів цифрової трансформації дозволить представникам вітчизняних підприємницьких структур стабілізувати власну діяльність та посилити соціальну відповідальність бізнесу під час війни.

Висновки. Процеси формування цифрової економіки й інтелектуалізація суспільства реалізовано в суспільно-економічне життя країни, що супроводжується появою нових тенденцій й загроз, що потребують проведення системних досліджень та пошуку адекватних шляхів реагування і подолання. Суспільство поступово змінюється, не тільки економічний базис і технологічний уклад, а й загальна свідомість, визначаючи виникнення нових підходів та поглядів на ці процеси. Процеси створення і розповсюдження знань набувають особливої значущості, в свою чергу ефективно управління знаннями стає важливим завданням як на мікрорівні, так і на макрорівнях. Безумовним наслідком цифровізації в контексті економічного й суспільного життя є становлення та подальших розвиток єдиного інформаційного поля, що виступає в якості цілісного мережевого організму. Сучасне інформаційне поле органічно поєднує технологічний складник, який безпосередньо формує середовище взаємодії, та гуманітарний аспект, що включає механізми безпосередньої комунікації суб'єктів інформаційного простору

та естетику віртуального спілкування. Виникнення запитів з боку суб'єктів суспільного життя на нові знання й розширення можливостей його створення та функціонування доводить необхідність проведення активного дослідження особливостей цифрового ринку, підходів до реформування і трансформації системи освіти, яка повинна задовольняти в повному обсязі потреби інтелектуального суспільства та суб'єктів цифрової економіки. Сучасні технології цифровізації відкривають вільний досвід до різних джерел фундаментальних і прикладних знань шляхом інтеграції діяльності різних інституцій, що формують сектор знань. Зазначені виклики, що виникають внаслідок функціонування цифрової економіки, потребують створення та впровадження якісно нової культури взаємодії економічних суб'єктів в процесі суспільної діяльності, що розповсюджується і на віртуальний простір. Виокремлені ознаки цифрової трансформації підприємств вимагають проведення подальших досліджень на постійній основі з метою визначення тенденцій змін і формування стратегії попередження негативних наслідків. Безумовно, в площині теоретичних досліджень актуальним є завдання створення сучасних підходів до управління знаннями та пошуку інноваційних інструментів та механізмів управління знаннями, які б відповідали вимогам сьогодення. Соціальна відповідальність в системі підприємницької діяльності в сучасних умовах набуває нового змісту та наповнення, оскільки активна допомога бізнесу у протистоянні військової агресії наближає країну до перемоги. Цифровізація підприємницької діяльності розширює фінансові можливості підприємств реалізовувати соціально відповідальні проекти, що дозволяють сформувати базис відновлення вітчизняної економіки та подолати негативні наслідки кризового стану.

Список літератури:

1. Батракова Т.І., Линовецька В.Ю. Особливості та принципи цифрової економіки в Україні. *Економічні студії*. 2018. № 2 (20). С. 94–97.
2. Данніков О.В., Січкаренко К.О. Концептуальні засади цифровізації економіки України. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 17. С. 73–79.
3. Захарчин Г.М., Косміна Ю.М. Інтелектуальна культура в системі управління знаннями. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 27. Ч. 1. С. 129–133.
4. Ілляшенко С.М. Управління знаннями в системі інноваційного розвитку організації. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2017. № 1. С. 231–238.
5. Карчева Г.Т., Огородня Д.В., Опенько В.А. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки. *Фінансовий простір*. 2022. № 3 (27). С. 13–21.

6. Наливайко А.П. Стратегічне управління знаннями підприємства: монографія. Київ : КНЕУ, 2014. 445 с.

7. Пепа Т. Економіка знань у контурі модернізаційного поступу. *Проблеми й перспективи економіки та управління*. 2017. № 1 (9). С. 15–26.

References:

1. Batrakova T.I., Lynovetska V.Iu. (2018) Osoblyvosti ta pryntsypy tsyfrovoy ekonomiky v Ukraini [Features and principles of digital economy in Ukraine]. *Ekonomichni studii*, no. 2 (20), pp. 94–97.

2. Dannikov O.V., Sichkarenko K.O. (2018) Kontseptualni zasady tsyfrovizatsii ekonomiky Ukrainy [Conceptual principles of digitalization of Ukraine's economy]. *Infrastruktura rynku*, no. 17, pp. 73–79.

3. Zakharchyn H.M., Kosmyna Yu.M. (2018) Intelktualna kultura v systemi upravlinnia znanniamy [Intellectual culture in the knowledge management system]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 27 (1), pp. 129–133.

4. Illiashenko S.M., Y Shypulinau.S., Illiashenko N.S., Komarnytska H.O. (2017) Upravlinnia znanniamy v systemi innovatsiinoho rozvytku orhanizatsii [Knowledge management in the system of innovative development of the organization]. *Marketynh i menedzhment innovatsii*, no. 1, pp. 231–238.

5. Karcheva H.T., Ohorodnia D.V., Openko V.A. (2022) Tsyfrova ekonomika ta yii vplyv na rozvytok natsionalnoi ta mizhnarodnoi ekonomiky [The digital economy and its impact on the development of national and international economies]. *Mizhnarodnyi naukovo-praktychnyi zhurnal "Finansovyi prostir"*, no. 3 (27), pp. 13–21.

6. Nalyvaiko A.P. Hrebeshkova, O.M., Batenko L.P. ta in. (2014) Stratehichne upravlinnia znanniamy pidpriemstva: monohrafiia [Strategic management of enterprise knowledge: monograph]. Kyiv: KNEU.

7. Peпа T. (2017) Ekonomika znan u konturi modernizatsiinoho postupu [Knowledge economy in the contour of modernization progress]. *Problemy y perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, no. 1 (9), pp. 15–26.